C/2025/3947

18.7.2025.

ODLUKA KOMISIJE

od 16. srpnja 2025.

o odobrenju smjernica za zaključenje programâ ruralnog razvoja država članica donesenih za pomoć iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) za razdoblje 2014. – 2022.

(C/2025/3947)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

budući da:

(1) Programi ruralnog razvoja država članica odobreni za pomoć iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) za programsko razdoblje 2014. – 2020. doneseni su na temelju Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ([1]) te su Uredbom (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća ([2]) produljeni do 31. prosinca 2022.

(2) Uzimajući u obzir važnost pravodobnog i učinkovitog zaključenja tih programa ruralnog razvoja, posebno u skladu s Uredbom (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]), Uredbom (EU) br. 1305/2013, Uredbom (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]), Delegiranom uredbom Komisije (EU) br. 907/2014 ([5]) i Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 908/2014 ([6]), potrebno je pružiti odgovarajuće smjernice za zaključenje tih programa.

(3) Zaključenje programâ ruralnog razvoja država članica za razdoblje 2014. – 2022. temeljit će se na iskustvu stečenom pri zaključenju programa ruralnog razvoja za razdoblje 2007. – 2013. te bi trebalo uključivati pojednostavnjene postupke za nadogradnju primjera najbolje prakse utvrđenih tijekom zaključenja prethodnog razdoblja.

([1]) Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 (SL L 347, 20.12.2013., str. 487., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

([2]) Uredba (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba za potporu iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u godinama 2021. i 2022. i izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013, (EU) br. 1306/2013 i (EU) br. 1307/2013 u pogledu sredstava i primjene u godinama 2021. i 2022. te Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu sredstava i raspodjele takve potpore u godinama 2021. i 2022. (SL L 437, 28.12.2020., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2220/oj).

([3]) Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 320., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj).

([4]) Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) br. 485/2008 (SL L 347, 20.12.2013., str. 549., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1306/oj).

([5]) Delegirana uredba Komisije (EU) br. 907/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanja i ostalih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, jamstava i upotrebe eura (SL L 255, 28.8.2014., str. 18., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/907/oj).

([6]) Provedbena uredba Komisije (EU) br. 908/2014 od 6. kolovoza 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanje i drugih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, pravila o kontroli, jamstava i transparentnosti (SL L 255, 28.8.2014., str. 59., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/908/oj).

(4) Svrha je smjernica osigurati metodološki okvir za lakšu provedbu postupka zaključenja radi poravnanja nepodmirenih proračunskih obveza Unije konačnom isplatom, povratom nepropisno isplaćenih iznosa i/ili opozivom svih neiskorištenih obveza.

(5) Smjernice bi stoga trebalo odobriti,

ODLUČILA JE:

Jedini članak

Odobravaju se smjernice Komisije, kako su utvrđene u Prilogu, za zaključenje programâ ruralnog razvoja država članica donesenih za pomoć iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) za razdoblje 2014. – 2022.

Sastavljeno u Bruxellesu 16. srpnja 2025.

Za Komisiju
Christophe HANSEN
Član Komisije

PRILOG

SMJERNICE ZA ZAKLJUČENJE PROGRAMÂ RURALNOG RAZVOJA ZA RAZDOBLJE 2014. – 2022.

1. OPĆA NAČELA ZAKLJUČENJA

Programi ruralnog razvoja država članica financirani iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) za programsko razdoblje 2014. – 2020. doneseni su na temelju Uredbe (EU) br. 1305/2013 ([1]) Europskog parlamenta i Vijeća. Razdoblje utvrđeno u članku 26. stavku 1. Uredbe (EU) br. 1303/2013 produljeno je do 31. prosinca 2022. na temelju Uredbe (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća ([2]). Stoga se ove smjernice primjenjuju na programsko razdoblje od 2014. do 2022.

Ove smjernice primjenjuju se na zaključenje programâ ruralnog razvoja u skladu s Uredbom (EU) br. 1303/2013 ([3]), Uredbom (EU) br. 1305/2013, Uredbom (EU) br. 1306/2013 ([4]), Delegiranom uredbom Komisije (EU) br. 907/2014 ([5]) i Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 908/2014 ([6]), Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 808/2014 ([7]) i Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 809/2014 ([8]).

Zaključenje programa odnosi se na financijsko podmirenje (u EUR) nepodmirenih proračunskih obveza Unije konačnom isplatom (u EUR) državi članici za svaki program ruralnog razvoja (PRR) ili povratom (u EUR) iznosa koje je Komisija neopravdano isplatila državi članici te opozivom (u EUR) bilo koje konačne isplate.

Sva prava i obveze Komisije i država članica u pogledu financijske potpore vrijede do zaključenja programâ ruralnog razvoja. Zaključenjem PRR-a ne utječe se na pravo Komisije na donošenje daljnjih financijskih ispravaka ili na povrat neopravdano isplaćenih iznosa.

([1]) Uredba (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1698/2005 (SL L 347, 20.12.2013., str. 487., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1305/oj).

([2]) Uredba (EU) 2020/2220 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju određenih prijelaznih odredaba za potporu iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) i Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) u godinama 2021. i 2022. i izmjeni uredaba (EU) br. 1305/2013, (EU) br. 1306/2013 i (EU) br. 1307/2013 u pogledu sredstava i primjene u godinama 2021. i 2022. te Uredbe (EU) br. 1308/2013 u pogledu sredstava i raspodjele takve potpore u godinama 2021. i 2022. (SL L 437, 28.12.2020., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2220/oj).

([3]) Uredba (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 (SL L 347, 20.12.2013., str. 320., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1303/oj).

([4]) Uredba (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o financiranju, upravljanju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike i o stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 352/78, (EZ) br. 165/94, (EZ) br. 2799/98, (EZ) br. 814/2000, (EZ) br. 1290/2005 i (EZ) br. 485/2008 (SL L 347, 20.12.2013., str. 549., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1306/oj).

([5]) Delegirana uredba Komisije (EU) br. 907/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanja i ostalih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, jamstava i upotrebe eura (SL L 255, 28.8.2014., str. 18., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/907/oj).

([6]) Provedbena uredba Komisije (EU) br. 908/2014 od 6. kolovoza 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu agencija za plaćanje i drugih tijela, financijskog upravljanja, poravnanja računa, pravila o kontroli, jamstava i transparentnosti (SL L 255, 28.8.2014., str. 59., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/908/oj).

([7]) Provedbena uredba Komisije (EU) br. 808/2014 od 17. srpnja 2014. o utvrđivanju pravila primjene Uredbe (EU) br. 1305/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o potpori ruralnom razvoju iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) (SL L 227, 31.7.2014., str. 18., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/808/oj).

([8]) Provedbena uredba Komisije (EU) br. 809/2014 od 17. srpnja 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1306/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu integriranog administrativnog i kontrolnog sustava, mjera ruralnog razvoja i višestruke sukladnosti (SL L 227, 31.7.2014., str. 69., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2014/809/oj).

Kao što je prethodno objašnjeno, Uredbom (EU) 2020/2220 („prijelazna uredba”) donesenom 2020. produljeno je razdoblje utvrđeno u članku 26. stavku 1. Uredbe (EU) br. 1303/2013 do 31. prosinca 2022. (vidjeti članak 1. stavak 1. Uredbe (EU) 2020/2220).

Prijelaznom uredbom uvedena je i mogućnost financiranja programâ ruralnog razvoja dodatnim sredstvima iz Instrumenta Europske unije za oporavak (EURI) ([9]) za 2021. i 2022. kako bi se odgovorilo na posljedice krize uzrokovane bolešću COVID-19 i njezine posljedice na poljoprivredni sektor i ruralna područja Unije. Međutim, dodatni fondovi EURI-ja podliježu određenim uvjetima te ih je stoga trebalo programirati i pratiti odvojeno od potpore EPFRR-a za ruralni razvoj. Unatoč tom razdvajanju, primjenjuju se pravila utvrđena u Uredbi (EU) br. 1305/2013, uključujući pravila o izmjenama programâ ruralnog razvoja, Uredbi (EU) br. 1306/2013, uključujući pravila o automatskom opozivu, te Uredbi (EU) br. 1307/2013, osim ako je prijelaznom uredbom predviđeno drukčije. Udio EURI-ja u programima ruralnog razvoja za razdoblje 2014. – 2022. bit će zaključen istodobno s udjelom EPFRR-a. Sva pravila koja se primjenjuju na sredstva EPFRR-a primjenjuju se i na sredstva EURI-ja, osim ako je određeno drukčije.

Prijelazna uredba rezultirala je time da su programi ruralnog razvoja za razdoblje 2014. – 2022. produljeni za dodatne dvije godine ([10]) (osim za Ujedinjenu Kraljevinu), s dodatnim sredstvima iz EPFRR-a i EURI-ja, te će se nastaviti do kraja 2025. (kraj razdoblja prihvatljivosti za programe ruralnog razvoja) ([11]).

2. PRIPREMA ZA ZAKLJUČENJE

2.1. Smjernice i pomoć

Komisija će blisko surađivati s državama članicama kako bi pružila potrebne smjernice i pomoć u pripremama za zaključenje.

2.2. Rokovi za zadnji zahtjev za izmjene programâ

Postupci i rokovi za izmjene programâ ruralnog razvoja navedeni su u članku 4. Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 808/2014.

2.2.1. *Članak 4. stavak 2. Provedbene uredbe (EU) br. 808/2014:*

— Izmjene programâ koje pripadaju vrsti navedenoj u članku 11. točki (a) podtočki i. Uredbe (EU) br. 1305/2013 mogu se predložiti najviše četiri puta tijekom trajanja programskog razdoblja.

— Za kombinaciju svih drugih vrsta izmjena po kalendarskoj godini i po programu može se podnijeti jedan prijedlog za izmjenu, osim za 2025. Godina 2025. jedina je godina u kojoj se može podnijeti više od jednog prijedloga za izmjenu, pod uvjetom da se kombinirane izmjene odnose isključivo na prilagodbu plana financiranja, uključujući sve izmjene plana pokazatelja koje iz toga proizlaze. Osim toga, tijekom programskog razdoblja mogu se podnijeti četiri dodatna prijedloga za izmjenu po programu za kombinaciju svih drugih vrsta izmjena. Države članice mogu iskoristiti te dodatne prijedloge za izmjenu za 2025. ako se prethodno ne iskoriste.

2.2.2. *Članak 4. stavak 3. Provedbene uredbe (EU) br. 808/2014:*

— Zadnju izmjenu programa koja pripada vrsti navedenoj u članku 11. točki (a) podtočki iii. Uredbe (EU) br. 1305/2013 države članice dostavljaju Komisiji do 30. rujna 2022.

— Ostale vrste izmjena programâ Komisiji se dostavljaju do 30. rujna 2025.

([9]) Uredba Vijeća (EU) 2020/2094 od 14. prosinca 2020. o uspostavi Instrumenta Europske unije za oporavak radi potpore oporavku nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 (SL L 433I, 22.12.2020., str. 23., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2094/oj).

([10]) Članak 1. Uredbe (EU) 2020/2220.

([11]) Člankom 2. stavkom 2. Uredbe (EU) 2020/2220 produljen je rok za prihvatljivost rashoda EPFRR-a kako je utvrđen u članku 65. stavku 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013.

2.3. **Dostavljanje tromjesečnih izjava o izdacima prije zaključenja**

Države članice nastavljaju dostavljati tromjesečne izjave o izdacima agencije za plaćanja do konačnog datuma prihvatljivosti rashoda u skladu s rokovima iz članka 22. stavka 2. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014. Stoga je posljednja tromjesečna izjava o izdacima koju Komisija treba zaprimiti ona za četvrto tromjesečje 2025., za koju se izjava o izdacima mora dostaviti do 31. siječnja 2026.

Ukupni iznos pretfinanciranja i međuplaćanja koji je Komisija isplatila za određeni program ne smije premašiti 95 % ukupnog doprinosa EPFRR-a i EURI-ja predviđenog u odgovarajućem programu ([12]). To znači da će Komisija morati prestati nadoknađivati rashode iz tromjesečnih izjava o izdacima ako kumulativni iznos plaćen za PRR dosegne 95 % kombiniranog ukupnog doprinosa EPFRR-a i EURI-ja (kako je utvrđeno u posljednjoj verziji odluke o odobrenju odgovarajućeg programa).

Nakon što PRR dosegne razinu od 95 % kombiniranog ukupnog doprinosa EPFRR-a i EURI-ja, Komisija će poravnati pretfinanciranje sa svakom sljedećom izjavom o izdacima. Konačni iznos za pojedini program bit će isplaćen ili vraćen nakon zaključenja programa.

3. **PRIHVATLJIVOST RASHODA**

3.1. **Konačni datum prihvatljivosti rashoda i opća primjenjiva pravila**

Prema članku 65. stavku 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013 ([13]) krajnji je rok za prihvatljivost rashoda 31. prosinca 2025., što znači da bi izdaci trebali nastati korisniku i biti plaćeni prije 31. prosinca 2025. Osim toga, izdaci će biti prihvatljivi za doprinos iz EPFRR-a (i EURI-ja) samo ako agencija za plaćanja stvarno isplati relevantnu potporu prije 31. prosinca 2025.

Plaćanje predujmova za mjere koje nisu obuhvaćene integriranim administrativnim i kontrolnim sustavom (ne-IAKS) ([14]) dopušteno je u skladu s člancima 42. i 45. Uredbe (EU) br. 1305/2013. U skladu s člankom 63. te uredbe predujmovi moraju biti osigurani bankovnim jamstvom ili istovrijednim jamstvom javnog tijela. Jamstvo može postati nevažeće ako nadležna agencija za plaćanja ustanovi da je iznos stvarnih rashoda koji odgovaraju javnom doprinosu vezanom uz djelatnosti veći od iznosa predujma.

Budući da je 2025. posljednja godina provedbe PRR-a, države članice moraju poravnati predujmove isplaćene korisnicima i povezane s projektima koji su dovršeni u programskom razdoblju 2014. – 2022.

U kontekstu prijenosa iz točke 3.8. u nastavku, predujmove koje države članice nisu poravnale do kraja 2025. trebalo bi povezati s tekućim projektima za koje će se financiranje osigurati na temelju strateškog plana u okviru zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) za razdoblje 2023. – 2027. na temelju članka 155. stavka 4. Uredbe (EU) 2021/2115 ([15]).

Korisnik mora vratiti sve neporavnane/neiskorištene predujmove za EPFRR za razdoblje 2014. – 2022. ili za EURI koji nisu povezani s prijenosom u okviru strateškog plana u okviru ZPP-a prije 31. prosinca 2025. kako bi se osigurala zaštita financijskih interesa Unije. Ako država članica ne pokrene postupke povrata tih iznosa prije roka za podnošenje završnog računa ili u završnoj računovodstvenoj dokumentaciji ne prijavi samostalni ispravak za taj iznos, Komisija će te iznose oduzeti od konačne isplate u postupku financijskog poravnanja računa prije zaključenja.

([12]) Članak 34. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1306/2013.

([13]) Rok utvrđen u članku 65. stavku 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013 produljen je za dvije godine člankom 2. Uredbe (EU) 2020/2220.

([14]) U članku 67. stavku 2. Uredbe (EU) br. 1306/2013 navedene su mjere ruralnog razvoja koje su obuhvaćene sustavom IAKS. Mjere izvan IAKS-a mjere su koje nisu navedene u ovom članku.

([15]) Uredba (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. prosinca 2021. o utvrđivanju pravila o potpori za strateške planove koje izrađuju države članice u okviru zajedničke poljoprivredne politike (strateški planovi u okviru ZPP-a) i koji se financiraju iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EFJP) i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EPFRR) te o stavljanju izvan snage uredbi (EU) br. 1305/2013 i (EU) br. 1307/2013 (SL L 435, 6.12.2021., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj).

Tijelo za ovjeravanje u predmetnoj državi članici morat će u izvješću o završnoj računovodstvenoj dokumentaciji koja dospijeva do 30. lipnja 2026. potvrditi da su predujmovi isplaćeni korisnicima u programskom razdoblju 2014. – 2022. poravnani i da ostaju neporavnani samo predujmovi povezani s projektima sa završnim plaćanjima u okviru strateškog plana u okviru ZPP-a za razdoblje 2023. – 2027. ili da je država članica pokrenula potrebne postupke povrata.

3.2. **Dodatno nacionalno financiranje**

Datum prihvatljivosti 31. prosinca 2025. ne primjenjuje se na dodatno nacionalno financiranje. Stoga se plaćanja korisnicima programa ruralnog razvoja iz dodatnih nacionalnih sredstava mogu izvršiti nakon 31. prosinca 2025.

U skladu s pravilima o državnim potporama države članice mogu podupirati poljoprivrednike dodatnim nacionalnim financiranjem izvan programa ruralnog razvoja. Za dodatno nacionalno financiranje uključeno u planove ruralnog razvoja u skladu s člankom 82. Uredbe (EU) br. 1305/2013 plaćanja izvršena nakon zaključenja programa moraju podlijegati posebnoj procjeni državne potpore. Odgovornost je države članice da unaprijed pribavi to odobrenje kako bi se osiguralo da plaćanja korisnicima budu u skladu s pravilima o državnim potporama.

Osim toga, države članice dužne su osigurati da korisnici ispunjavaju svoje obveze tijekom određenog razdoblja, čak i ako se dio obveze produlji nakon zaključenja programa ruralnog razvoja. Stoga će države članice kraja obvezujućeg razdoblja morati provesti potrebne provjere u skladu s Uredbom (EU) br. 1306/2013. Ako obveze nisu ispunjene ili nisu u potpunosti ispunjene do kraja obvezujućeg razdoblja, države članice moraju osigurati povrat odgovarajućih iznosa i vratiti ih u proračun Unije (vidjeti prijelazna pravila iz članka 104. stavka 1. točke (a) podtočke iv. Uredbe (EU) 2021/2116 ([16]) i članka 14. točke (b) Provedbene uredbe Komisije (EU) 2022/1173).

3.3. **Financijski plan – određivanje gornje granice rashoda po mjeri**

U skladu s člankom 36. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) br. 1306/2013 Komisija mora ograničiti sve prijavljene rashode koji premašuju iznose programirane u aktualnom financijskom planu za svaku mjeru.

Ako su rashodi ograničeni za određenu mjeru, a država članica u svojem PRR-u izvrši opravdane promjene u rokovima utvrđenima u članku 4. Provedbene uredbe (EU) br. 808/2014, isključeni rashodi mogu biti plaćeni kasnije, nakon što Komisija prihvati izmjenu PRR-a (kako je predviđeno člankom 23. stavkom 2. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014).

3.4. **Posebne odredbe o rashodima za operacije navedene u članku 59. stavku 4. točkama (e), (f) i (g) Uredbe (EU) br. 1305/2013**

U sljedećem odjeljku objašnjavaju se posebne odredbe o rashodima za operacije iz članka 59. stavka 4. točaka (e), (f) i (g) Uredbe (EU) br. 1305/2013, kojima se predviđaju odstupanja od stopa doprinosa iz EPFRR-a utvrđenih u članku 59. stavku 3. Ta se odstupanja primjenjuju na posebne slučajeve u kojima su više stope sufinanciranja dopuštene pod određenim uvjetima, što zahtijeva provjeru i moguće prilagodbe pri zaključenju kako bi se osigurala sukladnost s pravilima.

Člankom 59. stavkom 4. točkom (e) Uredbe (EU) br. 1305/2013 predviđeno je da je najviša stopa sufinanciranja za operacije za koje se dobivaju sredstva prenesena u EPFRR 100 % na temelju članka 136.a stavka 1. Uredbe (EZ) br. 73/2009 te članka 7. stavka 2. i članka 14. stavka 1. Uredbe (EU) br. 1307/2013. Stoga će se sukladnost s tom odredbom provjeriti pri zaključenju. Ako bi kumulativni rashodi koje je prijavila država članica premašili iznose koji su dodijeljeni kao prijenosi iz drugih fondova u EPFRR, primijenit će se ispravak plaćanja (određivanje gornje granice).

Člankom 59. stavkom 4. točkom (f) Uredbe (EU) br. 1305/2013 predviđeno je da je stopa sufinanciranja 100 % za iznos od 100 milijuna EUR (u cijenama iz 2011.) dodijeljen Irskoj, za iznos od 500 milijuna EUR (u cijenama iz 2011.) dodijeljen Portugalu i za iznos od 7 milijuna EUR (u cijenama iz 2011.) dodijeljen Cipru.

([16]) Uredba (EU) 2021/2116 Europskog parlamenta i Vijeća od 2. prosinca 2021. o financiranju i nadzoru zajedničke poljoprivredne politike te upravljanju njome i o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1306/2013 (SL L 435, 6.12.2021., str. 187., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj).

Pri zaključenju provjerit će se sukladnost s člankom 59. stavkom 4. točkom (f) Uredbe (EU) br. 1305/2013. Ako kumulativni ukupni rashodi koje je predmetna država članica prijavila za sve relevantne proračunske linije premašuju iznose dodijeljene u skladu s člankom 59. stavkom 4. točkom (f) Uredbe (EU) br. 1305/2013, mora se primijeniti ispravak plaćanja (određivanje gornje granice).

Člankom 59. stavkom 4. točkom (g) Uredbe (EU) br. 1305/2013 državama članicama (Grčka i Rumunjska) koje su primile financijsku pomoć od 1. siječnja 2014. u skladu s člancima 136. i 143. UFEU-a dopušteno je da povećaju stopu doprinosa iz EPFRR-a za najviše 10 postotnih bodova do ukupnog iznosa od 95 % za rashode nastale u prve dvije godine provedbe programa ruralnog razvoja (tj. do drugog tromjesečja 2017. za Rumunjsku i četvrtog tromjesečja 2017. za Grčku). Međutim, člankom 59. stavkom 4. točkom (g) propisano je i da se stopa doprinosa iz EPFRR-a koja bi se primjenjivala bez tog odstupanja poštuje za ukupne javne rashode nastale tijekom programskog razdoblja.

Pri zaključenju Komisija će provjeriti jesu li relevantne države članice pravilno primijenile privremeno odstupanje iz članka 59. stavka 4. točke (g). Konkretno, Komisija će provjeriti da nakon dvogodišnjeg razdoblja upotrijebljena stopa doprinosa ne prelazi primjenjive najviše stope utvrđene u članku 59. stavku 3. za cijelo programsko razdoblje. Provjerava se usklađenost s člankom 59. stavkom 4. točkom (g) Uredbe (EU) br. 1305/2013, a u slučaju nesukladnosti trebali bi se provesti ispravci.

3.5. **Posebna pravila prihvatljivosti koja se primjenjuju na mjere u okviru financijskih instrumenata na temelju članka 42. Uredbe (EU) 1303/2013**

U programskom razdoblju 2014. – 2022. upravljačka tijela EPFRR-a uspostavila su samo kreditne i jamstvene fondove. Stoga ove smjernice ne sadržavaju pojedinosti o vlasničkim ili kvazivlasničkim financijskim instrumentima.

Prihvatljivost rashoda financijskih instrumenata pri zaključenju definirana je u članku 42. Uredbe (EU) br. 1303/2013 (i relevantnim odredbama Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 480/2014 ([17]), kako je objašnjeno u odlomcima koji slijede). U skladu s člankom 42. Uredbe (EU) br. 1303/2013, pri zaključenju programa prihvatljivi izdaci financijskog instrumenta bit će ukupni iznos programskih doprinosa koji su stvarno plaćeni ili, u slučaju jamstava, odobreni financijskim instrumentom u razdoblju prihvatljivosti, a koji odgovara:

(a) plaćanjima krajnjim primateljima, i u slučajevima iz članka 37. stavka 7. Uredbe (EU) br. 1303/2013 plaćanjima u korist krajnjih primatelja,

(b) sredstvima koja su odobrena za ugovore o jamstvu, bilo da su još na snazi ili su već istekli, kako bi se namirili mogući zahtjevi za ispunjavanje jamstva za gubitke, izračunani na temelju razborite *ex ante* ocjene rizika koja pokriva višestruki iznos osnovnih novih zajmova ili druge instrumente uz koje se veže rizik za nova ulaganja u krajnje primatelje;

(c) kapitaliziranim subvencioniranim kamatnim stopama ili subvencioniranim naknadama za jamstvo, koje se treba plaćati u razdoblju od najviše deset godina nakon isteka razdoblja prihvatljivosti i koje se koriste u kombinaciji s financijskim instrumentima koji se isplaćuju na založni račun otvoren posebno u tu svrhu za stvarnu isplatu nakon isteka razdoblja prihvatljivosti, ali za zajmove i druge instrumente uz koje se veže rizik, a namijenjeni su ulaganjima u krajnje primatelje unutar razdoblja prihvatljivosti;

(d) povratu nastalih troškova upravljanja ili plaćanju naknada za upravljanje financijskim instrumentom.

Prihvatljivima se mogu smatrati samo izdaci nastali na temelju članka 42. Uredbe (EU) br. 1303/2013. Ulaganja krajnjih primatelja ne moraju biti dovršena.

Programska sredstva dodijeljena financijskom instrumentu u sporazumu o financiranju i/ili koja su mu isplaćena, ali nisu isplaćena krajnjim primateljima ili izdvojena za ugovore o jamstvu za isplaćene temeljne zajmove itd., nisu prihvatljivi izdaci.

([17]) Delegirana uredba Komisije (EU) br. 480/2014 od 3. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju zajedničkih odredbi Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda, Kohezijskog fonda, Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj i Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo te o utvrđivanju općih odredbi Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda, Kohezijskog fonda i Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo (SL L 138, 13.5.2014., str. 5., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2014/480/2019-05-30).

Razdoblje prihvatljivosti i naknadno podnošenje završne računovodstvene dokumentacije podliježu prijelaznim odredbama iz članka 1. i članka 2. stavka 1. prijelazne uredbe.

Kad je riječ o zajmovima, prihvatljivi izdaci odgovaraju programskim sredstvima koja su stvarno isplaćena krajnjim primateljima kako je navedeno u članku 42. Uredbe (EU) br. 1303/2013. Programska sredstva dodijeljena u ugovorima s krajnjim primateljima koja nisu isplaćena nisu prihvatljiva. Prihvatljivi izdaci su i subvencionirane kamatne stope, subvencionirane naknade za jamstvo i tehnička potpora isplaćena u korist krajnjih primatelja tijekom razdoblja prihvatljivosti.

Kad je riječ o jamstvima, programska sredstva odobrena za ugovore o jamstvu prihvatljiva su samo ako su odnosni zajmovi ili drugi rizični instrumenti isplaćeni krajnjim primateljima. Ako financijski posrednik ili subjekt koji ostvaruje korist od jamstava krajnjim primateljima nije isplatio planirani iznos novih zajmova ili drugih instrumenata za podjelu rizika, prihvatljivi izdaci razmjerno će se smanjiti (kako je predviđeno člankom 8. točkom (d) Delegirane uredbe (EU) br. 480/2014).

Prihvatljivost rashoda definirana u članku 42. stavku 1. točki (c) odnosi se na slučaj kombinacije bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata u jednoj operaciji kako je definirana u članku 37. stavku 7. Uredbe (EU) br. 1303/2013. U izračunima se moraju uzeti u obzir i relevantni sporazumi o financiranju u skladu s člankom 11. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 480/2014.

Iznos koji treba uplatiti na založni račun sadržava:

(a) diskontirane obveze plaćanja u slučaju kapitaliziranih subvencioniranih kamatnih stopa ili naknada za jamstvo za razdoblje od najviše 10 godina nakon razdoblja prihvatljivosti i/ili

(b) diskontirane troškove i naknade za upravljanje koji se plaćaju nakon razdoblja prihvatljivosti za razdoblje od šest godina u slučaju mikrokredita.

Pristup utvrđivanju iznosa koji treba uplatiti na založni račun može se razlikovati ako postoje jasni razlozi za odabir metodologije. Države članice mogu (i) slijediti pristup financiranja projekta po stopi od 4 % koja se predlaže za operacije kojima se ostvaruju neto prihodi (članak 19. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 480/2014) ili (ii) primijeniti osnovne stope koje je utvrdila Komisija. ([18])

Člankom 42. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013 predviđena je iznimka u pogledu mikrokredita. Kapitalizirani troškovi upravljanja ili naknade za upravljanje koji se plaćaju za razdoblje od najviše šest godina nakon razdoblja prihvatljivosti u pogledu ulaganja u krajnje primatelje do kojih je došlo u razdoblju prihvatljivosti, a koja se ne mogu obuhvatiti člancima 44. ili 45., mogu se smatrati prihvatljivim rashodima ako se uplaćuju na založni račun otvoren posebno u tu svrhu. Osim toga, u skladu s člankom 14. stavcima 1., 2. i 4. Delegirane uredbe (EU) br. 480/2014 kapitalizirani troškovi upravljanja i naknade za upravljanje koji se nadoknađuju kao prihvatljivi izdaci u skladu s člankom 42. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013 moraju se izračunati na kraju razdoblja prihvatljivosti kao ukupni diskontirani troškovi upravljanja i naknade koji se plaćaju nakon razdoblja prihvatljivosti za razdoblje utvrđeno u članku 42. stavku 2. te uredbe i u skladu s relevantnim sporazumima o financiranju. Kapitalizirani troškovi upravljanja i naknade za upravljanje koji se trebaju platiti nakon razdoblja prihvatljivosti za financijski instrument kojim se osigurava mikrokredit ne bi trebali prelaziti 1 % godišnje od programskih doprinosa plaćenih krajnjim primateljima u smislu članka 42. stavka 1. točke (a) Uredbe (EU) br. 1303/2013 u obliku zajmova koji se još moraju uplatiti u financijski instrument, izračunano *pro-rata temporis* od kraja razdoblja prihvatljivosti do povrata ulaganja, završetka postupka povrata u slučaju neispunjavanja obveza po zajmu ili razdoblja iz članka 42. stavka 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013, ovisno o tome što nastupi prije. Sva sredstva koja preostanu na založnom računu nakon razdoblja iz članka 42. stavka 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013), ili uslijed neočekivane likvidacije financijskog instrumenta prije kraja tog razdoblja, moraju se iskoristiti u skladu s člankom 45. te uredbe.

Vraćena ponovno uložena sredstva ili oslobođena jamstva ne mogu se prijaviti kao prihvatljivi izdaci, odnosno fondovi obuhvaćeni drugim i sljedećim ciklusima ulaganja.

([18]) Metodologija je navedena u Komunikaciji Komisije o reviziji metode za utvrđivanje referentnih kamatnih i diskontnih stopa (2008/C 14/02) (SL C 14, 19.1.2008., str. 6.). Osnovne stope objavljene su ovdje: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2023-12/reference_rates_base_rates2024_1_croatia_eurozone.pdf.

Nadalje, sredstva iz upravljanja riznicom uložena na temelju članka 43. Uredbe (EU) br. 1303/2013 također se smatraju neprihvatljivim rashodima pri zaključenju. Kamate ostvarene na temelju plaćanja iz PRR-a financijskom instrumentu, koje se mogu pripisati doprinosu iz europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova, odnose se na upravljanje riznicom sredstava PRR-a isplaćenih financijskom instrumentu. Pri zaključenju PRR-a od prihvatljivih rashoda trebalo bi oduzeti sve te iznose koji nisu iskorišteni u skladu s člankom 43. Uredbe (EU) br. 1303/2013.

Ako postoje neto negativne kamate, one se mogu pokriti sredstvima vraćenima u skladu s člankom 44. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EU) br. 1303/2013.

U svim slučajevima upravljačko tijelo trebalo bi voditi evidenciju.

Konačna isplata uređena je člankom 41. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 1303/2013.

U pogledu ponovne uporabe sredstava nakon isteka razdoblja prihvatljivosti primjenjuje se članak 45. Uredbe (EU) br. 1303/2013.

U preostalom razdoblju do zaključenja države članice i upravljačka tijela mogu povući doprinose iz programâ dodijeljene financijskim instrumentima iz članka 38. stavka 1. točaka (a) i (c) te iz financijskih instrumenata iz članka 38. stavka 1. točke (b), koji se provode u skladu s člankom 38. stavkom 4. točkama (a), (b) i (c) Uredbe (EU) br. 1303/2013 samo ako doprinosi već nisu uključeni u zahtjev za plaćanje iz članka 41. te uredbe.

3.6. **Prijenos za intervencije iz integriranog administrativnog i kontrolnog sustava (IAKS) iz PRR-â za razdoblje 2014. – 2022. u strateške planove u okviru ZPP-a za razdoblje 2023. – 2027.**

U skladu s člankom 155. stavkom 3. Uredbe (EU) 2021/2115 obveze nastale u okviru višegodišnjih mjera iz članaka 22., 28., 29., 33. i 34. Uredbe (EU) br. 1305/2013 (koje odgovaraju mjerama 8.1., 10., 11., 14. i 15. programâ ruralnog razvoja) mogu se prenijeti na intervencije na temelju članka 70. Uredbe (EU) 2021/2116 strateškog plana u okviru ZPP-a (EPFRR). Osim toga, člankom 155. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/2115 dopušta se da obveze na temelju članaka 28. i 29. Uredbe (EU) br. 1305/2013 (mjere 10. i 11. programâ ruralnog razvoja) primaju potporu iz EFJP-a (ekosheme) u strateškom planu u okviru ZPP-a, pod uvjetom da te obveze ispunjavaju posebne uvjete, kao što je prihvatljivost za „ekosheme vrste b” u skladu s člankom 31. stavkom 7. prvim podstavkom točkom (b).

Novi zahtjevi u pogledu uvjetovanosti primjenjuju se na rashode prenesene iz tekućih obveza u okviru PRR-a u plan u okviru ZPP-a koji će se financirati iz proračuna plana u okviru ZPP-a (za razdoblje 2023. – 2027.). Člankom 48. Uredbe (EU) br. 1305/2013 poljoprivrednicima se omogućuje da se povuku iz tih obveza ako ne pristaju na nove uvjete, kao što su uvjeti koji se odnose na uvjetovanost.

3.6.1. *Plaćanja u različitim programskim razdobljima*

Predujmovi u okviru PRR-a uz podmirenje završnih plaćanja u okviru planova u okviru ZPP-a trebali bi se isplaćivati samo u iznimnim slučajevima i u ograničenoj mjeri kako je utvrđeno člankom 155. Uredbe (EU) 2021/2115.

Budući da se člankom 155. predviđa prihvatljivost određenih rashoda nastalih u prethodnim programskim razdobljima pod uvjetom da su takvi rashodi uključeni u planove u okviru ZPP-a i da se njima poštuju pravila novog zakonodavnog okvira, pravila koja se odnose na njihove obveze te pravila o provjerama i kontrolama mogu se znatno promijeniti za korisnike u slučaju mjera u okviru integriranog administrativnog i kontrolnog sustava (IAKS). Stoga je kombiniranje plaćanja za pojedinačnu obvezu iz dvaju programskih razdoblja, koja su uređena različitim pravnim okvirima, administrativno vrlo složeno i za upravljačka tijela i za korisnike te bi ga trebalo izbjegavati u najvećoj mogućoj mjeri.

Kako bi se riješili mogući nedostaci u financiranju i izbjegla složenost primjene različitih skupova pravila na rashode nastale u dvama programskim razdobljima, države članice mogu istražiti druge mogućnosti, kao što je preraspodjela financijske omotnice PRR-a ili upotreba dodatnog nacionalnog financiranja („dodatna sredstva”) kako bi se osigurala obrada završnih plaćanja u okviru PRR-a.

Države članice trebale bi imati na umu i da su troškovi korisnika prihvatljivi u okviru planova u okviru ZPP-a samo ako su nastali od 1. siječnja 2023. (članak 86. stavak 4. Uredbe (EU) 2021/2115).

3.6.2. *Provjere uvjetovanosti i višestruke sukladnosti*

Nakon nedavnog pojednostavnjenja članka 83. stavka 2. Uredbe (EU) 2021/2116 (izmijenjene Uredbom (EU) 2024/1468 ([19])) poljoprivrednici čija poljoprivredna gospodarstva ne premašuju 10 ha izuzimaju se od kontrola uvjetovanosti. Stoga ne podliježu sustavu kontrola uvjetovanosti i zbog toga ti poljoprivrednici nisu izuzeti od kontrola koje se odnose na višestruku sukladnost u skladu s člankom 104. stavkom 1. drugim podstavkom točkom (a) podtočkom iv. Uredbe (EU) 2021/2116. Drugim riječima, poljoprivrednici čija poljoprivredna gospodarstva ne premašuju 10 ha podliježu kontrolama u pogledu višestruke sukladnosti kada primaju odgovarajuću potporu iz planova ruralnog razvoja.

Prije nedavne izmjene članka 104. stavka 1. drugog podstavka točke (a) podtočke iv. Uredbe (EU) 2021/2116, člankom 12. Delegirane uredbe (EU) 2022/1172 utvrđena su prijelazna pravila za smanjenje prekomjernih administrativnih troškova i opterećenja povezanih s provjerama za određene korisnike, koji istodobno podliježu višestrukoj sukladnosti i uvjetovanosti. Za korisnike koji primaju plaćanja po površini, prema pravilu iz članka 12. Delegirane uredbe (EU) 2022/1172 provjere su ograničene samo na zahtjeve u pogledu uvjetovanosti. Samo ako je utvrđena nesukladnost sa zahtjevima uvjetovanosti, trebalo je provjeriti odgovarajuću obvezu višestruke sukladnosti. Međutim, nakon izmjene članka 104. stavka 1. drugog podstavka točke (a) podtočke iv. Uredbe (EU) 2021/2116 takve odgovarajuće obveze višestruke sukladnosti ne moraju se provjeravati u slučajevima nesukladnosti sa zahtjevima u pogledu uvjetovanosti (jer su članci 96. i 97. Uredbe (EU) br. 1306/2013 stavljeni izvan snage).

3.7. **Prijenos intervencija izvan IAKS-a iz programa ruralnog razvoja za razdoblje 2014. – 2022. u strateške planove u okviru ZPP-a za razdoblje 2023. – 2027.**

U skladu s člankom 155. stavkom 4. Uredbe (EU) 2021/2115 rashodi povezani s pravnim obvezama prema korisnicima nastali u okviru mjera navedenih u tom članku ([20]) mogu biti prihvatljivi za doprinos iz EPFRR-a u okviru strateških planova u okviru ZPP-a pod sljedećim uvjetima:

— da su rashodi (a) nastali nakon 31. prosinca 2025. (rashodi nastali kao rashodi agencije za plaćanja) i (b) predviđeni u strateškom planu u okviru ZPP-a u skladu s pravilima Uredbe (EU) 2021/2115, osim članka 73. stavka 3. prvog podstavka točaka (f) i (c) u skladu s Uredbom (EU) 2021/2116;

— za pokrivanje tih mjera primjenjuje se stopa doprinosa iz EPFRR-a za intervencije utvrđena u strateškom planu u okviru ZPP-a u skladu s Uredbom (EU) 2021/2115.

U tom kontekstu pravne obveze smatraju se obvezama prema korisnicima, a riječ je o odlukama o dodjeli bespovratnih sredstava ili drugim upravnim aktima koje donose nacionalna tijela i koje stvaraju legitimna očekivanja kod korisnika.

Države članice mogu uključiti prenesene rashode u svoje strateške planove u okviru ZPP-a ([21]) planiranjem zasebne intervencije ili uključivanjem rashoda u postojeću intervenciju sa zasebnim jediničnim iznosom. Preneseni izdaci trebali bi se navesti u financijskom planu. Europska komisija će ih zatim odobriti u kontekstu izmjene plana u okviru ZPP-a.

([19]) Uredba (EU) 2024/1468 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o izmjeni uredaba (EU) 2021/2115 i (EU) 2021/2116 u pogledu standarda za dobre poljoprivredne i okolišne uvjete, shema za klimu, okoliš i dobrobit životinja, izmjena strateških planova u okviru ZPP-a, preispitivanja strateških planova u okviru ZPP-a i izuzeća od kontrola i kazni (SL L, 2024/1468, 24.5.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1468/oj).

([20]) Riječ je o sljedećim člancima: članci od 14. do 18., članak 19. stavak 1. točke (a) i (b), članak 20., članci od 23. do 27. i članci 35., 38., 39. i 39.a Uredbe (EU) br. 1305/2013, članak 35. Uredbe (EU) br. 1303/2013 i članak 4. Uredbe (EU) 2020/2220.

([21]) Prema strukturi Priloga I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/2289 od 21. prosinca 2021. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) 2021/2115 Europskog parlamenta i Vijeća o prikazivanju sadržaja strateških planova u okviru ZPP-a i elektroničkom sustavu za sigurnu razmjenu informacija, posebno u točki 5. podtočkama (d) i (e) (SL L 458, 22.12.2021., str. 463., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/2289/oj).

Rashodi povezani s obvezama za ulaganja u veliku infrastrukturu, koji su prihvatljivi na temelju Uredbe (EU) br. 1305/2013, ali ne i u okviru strateških planova u okviru ZPP-a na temelju članka 73. stavka 3. prvog podstavka točke (f) Uredbe (EU) 2021/2115, mogu se uključiti u strateški plan u okviru ZPP-a, ali samo u svrhu prijenosa. Ta je iznimka predviđena u članku 155. stavku 4. točki (a) Uredbe (EU) 2021/2115. Stoga se takva intervencija ne može upotrijebiti za nove obveze u okviru strateškog plana u okviru ZPP-a, već samo za financiranje preostalih obveza preuzetih u okviru PRR-a. To se može postići planiranjem zasebne intervencije u strateškom planu u okviru ZPP-a ili planiranjem, u okviru postojeće intervencije, djelovanja/podintervencije kojima se osigurava financiranje ulaganja u veliku infrastrukturu započetih u okviru PRR-a.

Kad je riječ o prijenosu rashoda povezanih s obvezama u kontekstu inicijative LEADER, to je moguće na temelju članka 155. stavka 4. Uredbe (EU) 2021/2115. Međutim, s obzirom na to da se LEADER odnosi na projekte koje provode lokalne akcijske grupe u kontekstu strategija lokalnog razvoja odobrenih u okviru PRR-â za razdoblje 2014. – 2022. koji moraju biti dovršeni do kraja programskog razdoblja, takav prijenos trebao bi biti ograničen i povezan s opravdanim posebnim okolnostima.

U načelu, člankom 155. stavkom 4. Uredbe (EU) 2021/2115 omogućuje se prijenos svih vrsta potpore u okviru inicijative LEADER (uključujući pripremna djelovanja). Međutim, to prenošenje obveza u praksi se prvenstveno odnosi na projekte s pravnim obvezama u okviru podmjere 19.2 PRR-a (Potpora za provedbu operacija u okviru strategije CLLD-a), gdje, iz opravdanih razloga, određeni projekti ne mogu biti dovršeni prije kraja 2025., iako je prvotno planirano da budu završeni na vrijeme. Međutim, države članice u svojim sustavima upravljanja i kontrole strateških planova u okviru ZPP-a moraju navesti informacije o plaćanjima i kontrolama takvih projekata.

Općenito, državama članicama savjetuje se da što više ograniče iznose prenesenih obveza i prilagode pozive još uvijek raspoloživom proračunu u okviru PRR-a s ciljem provedbe projekata prije kraja 2025. Međutim, kako bi se na najbolji način iskoristila raspoloživa sredstva i maksimalno smanjio rizik od neiskorištenih sredstava iz proračuna EPFRR-a/EURI-ja, prihvatljivo je knjižiti određeni veći iznos rezervacija i mogućeg prijenosa, pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti iz članka 155. stavka 4. Uredbe (EU) 2021/2115.

3.8. **Kamate ostvarene pretfinanciranjem**

U skladu s člankom 35. stavkom 4. Uredbe (EU) br. 1306/2013 Komisija poravnava ukupni iznos pretfinanciranja u odluci o poravnanju računa prije zaključenja programa ruralnog razvoja. U tu se svrhu od država članica traži da u program ruralnog razvoja upišu kamate ostvarene pretfinanciranjem koje su primile i da ih odbiju od iznosa javnih rashoda navedenog u završnoj izjavi o rashodima.

4. **PODNOŠENJE DOKUMENATA ZA ZAKLJUČENJE**

4.1. **Dokumenti za zaključenje koje trebaju dostaviti države članice**

Komisija svake godine poravnava račune akreditiranih agencija za plaćanja ([22]). Stoga će se zaključenje programa temeljiti na godišnjim financijskim izvještajima za sve uzastopne financijske godine (2015. – 2025.) i odgovarajućim odlukama o financijskom poravnanju.

U skladu s člankom 7. stavkom 3. Uredbe (EU) br. 1306/2013 godišnjim financijskim izvještajima akreditirane agencije za plaćanja mora se priložiti izjava o upravljanju koju potpisuje odgovorna osoba akreditirane agencije za plaćanja. U skladu s člankom 9. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 1306/2013 u vezi s člankom 5. stavkom 3. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014, tijelo za ovjeravanje treba dati mišljenje o cjelovitosti, točnosti i istinitosti godišnjih financijskih izvještaja agencije za plaćanja, o pravilnom funkcioniranju njezina sustava unutarnje kontrole te o zakonitosti i pravilnosti rashoda za koje je od Komisije zatražen povrat troškova. Tijelo za ovjeravanje treba izraditi to mišljenje na temelju revizijskih načela i metoda navedenih u člancima 6. i 7. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014. To mišljenje mora biti potkrijepljeno izvješćem s izjavama propisanima člankom 5. stavkom 4. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014. Pojedinosti o sadržaju godišnjih financijskih izvještaja agencije za plaćanja utvrđene su u članku 29. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014.

([22]) Članak 51. Uredbe (EU) br. 1306/2013.

Komisija će odrediti informacije koje moraju dostaviti države članice u vezi sa zaključivanjem programskog razdoblja EPFRR-a 2014. – 2022. (poravnanje posljednjih godišnjih financijskih izvještaja) i utvrditi posebne smjernice s uputama tijelima za ovjeravanje država članica o reviziji za ovjeravanje i izvješćivanju za zaključenje programskog razdoblja EPFRR-a 2014. – 2022 ([23]).

U skladu s člankom 37. Uredbe (EU) br. 1306/2013 zaključenje programa moguće je tek nakon primitka posljednjeg godišnjeg izvješća o napretku u provedbi (tj. godišnjeg izvješća o provedbi).

4.2. **Rok za podnošenje dokumenata za zaključenje**

Rok za podnošenje posljednjeg godišnjeg izvješća o provedbi je **30. lipnja 2026.** (članak 75. stavak 1. Uredbe (EU) br. 1305/2013).

Dokumente potrebne za poravnanje računa za financijsku godinu 2025. trebalo bi poslati Komisiji do 15. veljače 2026. ([24]) Svaka financijska godina obuhvaća rashode agencija za plaćanja nastale od 16. listopada (n-1) do 15. listopada (n). Osim toga, za konačnu godinu provedbe (od 16. listopada 2024. do 31. prosinca 2025.) države članice moraju Komisiji podnijeti financijske izvještaje koji obuhvaćaju rashode nastale do 31. prosinca 2025. najkasnije šest mjeseci nakon konačnog datuma prihvatljivosti, tj. do 30. lipnja 2026. ([25])

Ako država članica ne dostavi navedene dokumente Komisiji do 30. lipnja 2026., preostali iznos automatski će se opozvati ([26]).

4.3. **Promjena dokumenata nakon roka za podnošenje**

Općenito, državama članicama neće biti dopušteno mijenjati dokumente navedene u točki 4.2. nakon isteka roka za njihovo podnošenje, osim ako to zatraži Komisija nakon objašnjenja tijekom postupka usklađivanja, osim radi ispravljanja administrativnih pogrešaka.

Na zahtjev Komisije ili na inicijativu države članice, daljnje informacije u vezi s poravnanjem računa mogu se dostaviti Komisiji u roku koji utvrdi Komisija uzimajući u obzir opseg posla koji je neophodan za pribavljanje navedenih informacija. U nedostatku tih informacija, Komisija može provesti poravnanje računa na temelju informacija koje su joj dostupne ([27]).

U opravdanim slučajevima Komisija može prihvatiti zahtjev za kasniju dostavu informacija ako taj zahtjev primi prije isteka roka za navedenu dostavu ([28]).

4.4. **Raspoloživost dokumentacije** ([29])

Popratna dokumentacija o financiranim izdacima i namjenskim prihodima koje naplaćuje EPFRR (uključujući EURI) mora ostati na raspolaganju Komisiji u razdoblju od najmanje tri godine od godine u kojoj agencija za plaćanja izvrši konačnu isplatu.

U slučaju nepravilnosti ili nepažnje, popratna dokumentacija mora biti dostupna Komisiji u razdoblju od najmanje tri godine od godine u kojoj je u cijelosti osiguran povrat sredstava od korisnika i knjižen u korist EPFRR-a (uključujući EURI) ili od godine u kojoj su utvrđene financijske posljedice neosiguravanja povrata sredstava u skladu s člankom 54. stavkom 2. Uredbe (EU) br. 1306/2013.

U slučaju postupka potvrde o sukladnosti iz članka 52. Uredbe (EU) br. 1306/2013, popratna dokumentacija, s izuzetkom slučajeva nepravilnosti, mora se čuvati najmanje godinu dana nakon godine u kojoj je taj postupak zaključen s financijskim ispravkom ili bez njega, ili, ako je odluka o sukladnosti predmet sudskog postupka pred Sudom, najmanje godinu dana nakon godine u kojoj je taj postupak zaključen.

([23]) Smjernice za reviziju za potrebe ovjeravanja financijskih izvještaja EFJP-a/EPFRR-a – Zahtjevi za izvješćivanje i mišljenja koje izdaje tijelo za ovjeravanje.
([24]) Članak 30. stavak 2. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014.
([25]) Članak 37. stavak 1. Uredbe (EU) br. 1306/2013.
([26]) Članak 37. stavak 3. Uredbe (EU) br. 1306/2013.
([27]) Članak 30. stavak 3. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014.
([28]) Članak 30. stavak 4. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014.
([29]) Članak 32. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014.

Popratni dokumenti mogu se čuvati u papirnatom ili elektroničkom obliku, ili u oba oblika.

Dokumentacija se može čuvati samo u elektroničkom obliku ako je nacionalnim zakonodavstvom države članice dopuštena uporaba elektroničkih dokumenata kao dokaza temeljnih transakcija u nacionalnim sudskim postupcima.

Ako se dokumentacija čuva isključivo u elektroničkom obliku, sustav koji se primjenjuje u tu svrhu mora biti u skladu s odjeljkom 3. dijelom B Priloga I. Delegiranoj uredbi (EU) 2022/127.

5. ZAKLJUČENJE PROGRAMÂ

5.1. Poravnanje računa

Posljednja odluka o poravnanju računa koja prethodi zaključenju programa ruralnog razvoja temeljit će se na istoj dokumentaciji (članak 29. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014) kao i sve prethodne godišnje odluke o poravnanju računa, ali će imati drukčiji vremenski okvir i odnositi se na pet tromjesečja umjesto na četiri.

U posljednjoj odluci o poravnanju računa koja prethodi zaključenju utvrdit će se iznosi rashoda ostvarenih u državi članici u razdoblju od 16. listopada 2024. do 31. prosinca 2025., za koje će se teretiti EPFRR na temelju financijskih izvještaja iz članka 29. Provedbene uredbe (EU) br. 908/2014. U posljednjoj odluci o poravnanju računa utvrdit će se i prihvatljivi rashodi za financijske instrumente iz članka 42. stavka 1. Uredbe (EU) br. 1303/2013 te sva smanjenja i suspenzije u skladu s člancima 41. i 42. Uredbe (EU) br. 1306/2013.

Na temelju odluke o poravnanju računa iznos čiji povrat treba osigurati od države članice ili koji treba platiti državi članici utvrdit će se oduzimanjem međuplaćanja za razdoblje od 16. listopada 2024. do 31. prosinca 2025. od rashoda kojima se može teretiti Fond priznatih za isto razdoblje. No, kad pretfinanciranje i međuplaćanja dosegnu razinu od 95 % ukupnog doprinosa EPFRR-a i EURI-ja (vidjeti točku 2.3. ovih smjernica), Komisija će nastaviti poravnavati pretfinanciranje sa svakom sljedećom izjavom o izdacima. U tom će se slučaju iznos čiji povrat treba osigurati ili koji treba platiti utvrditi oduzimanjem međuplaćanja za razdoblje od 16. listopada 2024. do 31. prosinca 2025. i poravnanog iznosa pretfinanciranja za odgovarajuće razdoblje od rashoda kojima se može teretiti fond priznatih za isto razdoblje.

Komisija će u roku od tri mjeseca od primitka završne računovodstvene dokumentacije obavijestiti državu članicu o rezultatima pregleda računa, zajedno sa svim izmjenama koje predlaže.

Ako zbog razloga koji se mogu pripisati državi članici Komisija ne može poravnati račune u roku od četiri mjeseca od njihova primitka, ona će državu članicu obavijestiti o dodatnim istragama koje namjerava provesti.

5.2. Izračun preostalog iznosa pri zaključenju

U odluci o poravnanju računa iz točke 5.1. ovih smjernica Komisija će također izračunati i uključiti preostali iznos za plaćanje ili povrat pri zaključenju programa ruralnog razvoja. Međutim, treba napomenuti da, ako postoje godišnji financijski izvještaji za prethodne financijske godine koji još nisu poravnani nakon odluke o poravnanju za posljednju godinu provedbe, program se ne može zaključiti i preostali se iznos ne može platiti.

Svi neizvršeni nalozi za povrat koje je izdala Komisija bit će oduzeti od konačne isplate.

Ako je država članica nakon svojih kontrola izvršila financijske prilagodbe i povratila odgovarajuće iznose, ona te iznose može preraspodijeliti u predmetni program. U skladu s člankom 56. Uredbe (EU) br. 1306/2013 iznosi financiranja Unije u okviru EPFRR-a koji su otkazani, a čiji je povrat osiguran, te pripadajuće kamate, moraju se preraspodijeliti na predmetni program. Stoga se iznosi čiji je povrat osiguran zbog nepravilnosti u programskom razdoblju 2014. – 2022. ne mogu upotrijebiti za financiranje operacija u okviru strateškog plana u okviru ZPP-a ni preraspodijeliti na operacije/projekte koji su bili predmet financijske prilagodbe ([30]). Iznosi koje države članice nisu ponovno upotrijebile moraju se pri zaključenju PRR-a vratiti u proračun Unije i stoga će se oduzeti od konačne isplate.

([30]) Članak 56. Uredbe (EU) br. 1306/2013.

Pri zaključenju programa ruralnog razvoja Komisija će uzeti u obzir i posljednje godišnje izvješće o napretku u provedbi PRR-a iz članka 75. Uredbe (EU) br. 1305/2013. Komisija će dostaviti rezultate pregleda izvješća državi članici u roku od pet mjeseci ([31]).

Komisija će uzeti u obzir sva neizvršena plaćanja koja su umanjena ili suspendirana na temelju članaka 41. i 42. Uredbe (EU) br. 1306/2013 u izračunu preostalog iznosa pri zaključenju smanjenjem završnog plaćanja za iznose smanjenja i suspenzije.

Komisija će državu članicu pisanim putem obavijestiti o svojem prijedlogu preostalog iznosa za plaćanje ili povrat.

Primjer izračuna konačne isplate naveden je u tablici 1. ovih smjernica.

5.3. **Smanjenja zbog nepoštovanja roka za plaćanje u trenutku zaključenja programa**

Provjera poštovanja posljednjeg roka plaćanja korisnicima u okviru programâ ruralnog razvoja koji prethodi zaključenju programa ruralnog razvoja temeljit će se na istim odredbama (članak 75. stavak 1. Uredbe (EU) br. 1306/2013 i članak 5.a Delegirane uredbe (EU) br. 907/2014) kao i svaki godišnji rok plaćanja, ali imat će različit vremenski raspored, slično kao i posljednja odluka o poravnanju računa.

Izračun praga od 5 % iz članka 5.a stavka 2. Delegirane uredbe (EU) 907/2014 za posljednju godinu provedbe neće se mijenjati, tj. razdoblje rezerve uzimat će u obzir sljedeće kvartale: od trećeg tromjesečja 2024. do drugog tromjesečja 2025. S trećim i četvrtim tromjesečjem 2025. postupat će se kao s tromjesečjima sa zakašnjelim plaćanjima i neće se mijenjati pričuva.

Posljednji izračun smanjenja rokova plaćanja za određeni program temeljit će se na pet umjesto četiri tromjesečja, tj. uzet će se u obzir četvrto tromjesečje 2025.

5.4. **Plaćanje preostalog iznosa**

Komisija će preostali iznos, ovisno o raspoloživosti sredstava, isplatiti najkasnije šest mjeseci nakon primitka posljednjih godišnjih financijskih izvještaja, ako se smatra da je godišnje izvješće o napretku spremno za primitak, a svi su godišnji financijski izvještaji poravnani. ([32]) Plaćanjem konačne isplate ne dovode se u pitanje eventualne kasnije odluke o sukladnosti donesene nakon zaključenja programa.

5.5. **Opoziv sredstava**

Komisija će automatski opozvati dio proračunskih obveza koji je još uvijek raspoloživ na zadnji dan za prihvatljivost rashoda (31. prosinca 2025.) za koji država članica nije dostavila izjavu o izdacima do 30. lipnja 2026. ([33])

Nakon plaćanja preostalog iznosa Komisija će opozvati sve nepodmirene obveze u roku od šest mjeseci nakon zaključenja ([34]).

U skladu s člankom 15. stavkom 1. Uredbe (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća (Financijska uredba) ([35]) opozvana odobrena sredstva mogu se ponovno staviti na raspolaganje u slučaju očite pogreške koja se može pripisati isključivo Komisiji.

([31]) Članak 50. stavak 7. Uredbe (EU) br. 1303/2013.
([32]) Članak 37. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1306/2013.
([33]) Članak 38. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1306/2013.
([34]) Članak 37. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1306/2013.
([35]) Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. srpnja 2018. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije, o izmjeni uredaba (EU) br. 1296/2013, (EU) br. 1301/2013, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 1304/2013, (EU) br. 1309/2013, (EU) br. 1316/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) br. 283/2014 i Odluke br. 541/2014/EU te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU, Euratom) br. 966/2012. Ta je uredba stavljena izvan snage Uredbom (EU, Euratom) 2024/2509. Međutim, u skladu s njezinim člankom 277. stavkom 4., Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 koja je stavljena izvan snage i dalje se primjenjuje na pravne obveze preuzete prije stupanja na snagu Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509. U skladu s člankom 76. Uredbe (EU) br. 1303/2013 u pogledu pravnih obveza u programima ruralnog razvoja, Uredba (EU, Euratom) 2018/1046 stoga se i dalje primjenjuje.

6. ODGOVORNOSTI NAKON ZAKLJUČENJA

6.1. Praćenje neopravdanih plaćanja otkrivenih nakon podnošenja dokumenata za zaključenje

Odgovornost za povrat neopravdanih plaćanja ne završava zaključenjem programa ruralnog razvoja, već države članice moraju osigurati povrat svih neopravdanih plaćanja otkrivenih nakon zaključenja programa u kojima su korisnicima isplaćena sredstva Unije, u skladu s člankom 59. stavkom 1. točkom (e) Uredbe (EU) 2021/2116 ([36]).

Predmetni iznosi moraju se prijaviti Komisiji u skladu s prilozima II. i III. Uredbi (EU) br. 908/2014 i tablicom „50/50”, za potrebe članka 54. stavka 2. prvog i drugog podstavka te članka 54. stavka 3. drugog podstavka Uredbe (EU) br. 1306/2013.

Članak 54. Uredbe (EU) br. 1306/2013 primjenjuje se na tekuće postupke povrata i na postupke povrata koji će se tek pokrenuti u pogledu neopravdano isplaćenih iznosa koji proizlaze iz programskog razdoblja EPFRR-a 2014. – 2022.

Država članica može odlučiti obustaviti postupak povrata u slučajevima u kojima su nastali troškovi veći od iznosa za povrat kako je navedeno u članku 54. stavku 3. točki (a) Uredbe 1306/2013 ili ako se povrat pokaže nemogućim zbog nesolventnosti dužnika ili osobe koja je zakonski odgovorna za nepravilnost, zabilježene i priznate u skladu s nacionalnim pravom, kako je navedeno u članku 54. stavku 3. točki (b) Uredbe 1306/2013.

Iznosi koji se trebaju naplatiti državama članicama u vezi s neriješenim slučajevima nepravilnosti koji će biti obuhvaćeni pravilom 50/50 ([37]) nakon odluke o zaključenju morat će svake godine biti vraćeni u proračun Unije.

6.2. Potvrda o sukladnosti nakon zaključenja

Zaključenjem programa ruralnog razvoja ne dovodi se u pitanje nijedna kasnija odluka o potvrdi sukladnosti, koja bi mogla uključivati iznose koji će biti naplaćeni državi članici nakon revizija koje provede Komisija.

6.3. Ocjena okvira uspješnosti pri zaključenju

Ostvarenje konačnog cilja okvira uspješnosti PRR-a ocijenit će se 2026. na temelju godišnjeg izvješća o provedbi. U toj ocjeni Komisija utvrđuje stupanj ostvarenja konačnih ciljeva i sve ozbiljne neuspjehe pri njihovu ostvarenju.

Ozbiljan neuspjeh u ostvarenju prioriteta okvira uspješnosti znači da je stopa ostvarenja cilja ili ciljeva (ako postoje više od dva cilja po prioritetu) ispod određenog postotka kako je definiran u članku 6. Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 215/2014. Nadalje, utvrđivanje ozbiljnog neuspjeha u ostvarenju prioriteta podliježe nizu kumulativnih uvjeta predviđenih u članku 22. stavku 7. Uredbe (EU) br. 1303/2013. Prije nego što utvrdi ozbiljan neuspjeh u ostvarivanju prioriteta, Komisija mora utvrditi da je do ozbiljnog neuspjeha došlo zbog nedostatka u provedbi i o tome obavijestiti upravljačko tijelo, koje mora moći poduzeti korektivne mjere.

Komisija može primijeniti financijski ispravak u slučaju utvrđenog ozbiljnog neuspjeha u ostvarenju prioriteta okvira uspješnosti, ali to nije obvezna učiniti.

Komisija neće primjenjivati financijske ispravke ako je do neuspjeha u ostvarenju prioriteta okvira uspješnosti došlo zbog društveno-gospodarskih ili okolišnih čimbenika, bitnih promjena gospodarskih ili okolišnih uvjeta u predmetnoj državi članici ili zbog više sile koja ozbiljno utječe na provedbu dotičnih prioriteta ([38]).

([36]) Prethodni članak 58. stavak 1. točka (e) Uredbe (EU) br. 1306/2013.
([37]) Članak 54. stavak 2. Uredbe (EU) br. 1306/2013.
([38]) Članak 22. stavak 7. Uredbe (EU) br. 1303/2013.

TABLICA 1.: Primjer izračuna konačne isplate

Izračun konačne isplate za PRR
I. **– Provjera poštovanja financijskog plana po mjeri:**
(a) ukupni izdaci prijavljeni u godišnjim izjavama za programsko razdoblje 2014. – 2022.
(b) prilagodbe
(c) umanjeno za ukupno ograničenje na razini mjere
II. **– Odbitak iznosa koji su već isplaćeni PRR-u:**
(a) isplaćeno pretfinanciranje
(b) međuplaćanja
= plativi konačni iznos
– suspenzije/prekidi
= KONAČNI IZNOS za plaćanje ili povrat